

Gåvor har sitt pris

MEHMET ÜMIT NECEF

Fil dr och lektor vid Syddanska universitetets Centrum för Mellanösternstudier
Översättning: Petter Olofsson

EN DEL MUSLIMER i Danmark talar konstant om att de känner sig förnärmade och kränkta. Dessa känslor kan förstås vara orsakade av en rad negativa upplevelser, men de kan också bero på personernas egen psykologiska beredskap att bli förnärmade och kränkta.

Den omständighet som gör att en del muslimer har nära till att känna sig kränkta och förnärmade beror, anser jag, inte på danskarnas rasism, utan på muslimernas ekonomiskt underlägsna position i det danska samhället.

Många muslimer i Danmark är nämligen ekonomiskt beroende av de danska skattebetalarna. Till exempel fördes år 2000 i genomsnitt 17 974 euro netto över från de offentliga danska kassorna till varje förstagenerationsinvandrare och flykting från Libanon. Överföringar till och från barn är inräknade i föräldrarnas belopp. Denna situation beror förstas på den stora arbetslösheten bland invandrare och flyktingar från de muslimska länderna.

Den antropologiska teorin om utväxling av gåvor säger att det kommer att uppstå allvarliga problem i form av bristande respekt och självkänsla, och känslor av underlägsenhet, i ett förhållande där det inte råder jämvikt. Denna teori kan kanske hjälpa oss att förstå vad som ligger bakom en del muslimers känsla av att vara kränkta och förnärmade. Enligt teorin finns det tre principer rörande givandet av gåvor som gäller i alla kulturer och genom hela historien.

För det första: du ska ge gåvor. Gåvor förstärker banden mellan människor. För det andra: gåvor ska tas emot. Det är en stor förolämpning att avvisa en gåva. Och sist men inte minst: du ska gengälda en gåva. Att inte leva upp till den sista principen leder till en underordnad position gentemot givaren.

Man kan ju kanske tro att det danska välfärdssystemet är höjt över dessa regler om gåvors givande och tagande, och att danska medborgare och invandrare bara får det de har rätt till, inte gåvor.

Principen om reciprocitet gäller emellertid även för skandinaviska välfärdsstater. Om medborgare bara tar emot utan att bidra, skadar det känslan av solidaritet i samhället. Och det är just det vi just nu upplever i Danmark. Den politiska utvecklingen inte minst under de senaste fem till sex åren, visar tydligt att många danskar har börjat förlora solidaritetskänslan med invandrarna, inte minst de muslimska.

MUSLIMSKA INTELLEKTUELLA känner väl till att den grupp som de gärna vill framstå som representanter för, och kanske också de själva, befinner sig i en ekonomiskt (men inte teologiskt) underlägsen position i förhållande till de danska skattebetalarna. Vad gör man om man befinner sig i en underlägsen position? Ställd mot väggen kan man antingen försöka komma ut genom hårt arbete eller genom bortförklaringar. Den första strategin innebär att man satsar på utbildning eller arbete, och att man mobiliserar de möjligheter som finns inom ens etniska nätverk. Och det gör man oavsett om man känner sig diskriminerad, förbisedd eller undervärderad.

Den andra strategin kräver bara att man abonnerar på en ideologi eller tolkning som "(bort)förklarar" varför man befinner sig i en underlägsen situation, som alltid går ut på att det är "de andras", men aldrig ens eget, ens

familjs eller ens etnisk-religiösa nätverks fel. Det är "samhället", "danskarnas rasism och islamofobi", "diskriminering" och så vidare som får skulden.

Om de danska imamerna hade valt den första strategin hade de, i stället för att resa runt i Mellanöstern och spela Mister Islam hemma i Danmark, skapat grupper som åkte runt och ringde på i muslimska hem i Danmark. De skulle ha berättat för muslimska familjer att de ska se till att deras barn

"Om medborgare bara tar emot utan att bidra, skadar det känslan av solidaritet i samhället."

får en utbildning, att de ska bekämpa kriminalitet och våldtäkter bland unga invandrare, och bekämpa svartarbete. De borde ha mobiliserat sina etniska och religiösa nätverk för att göra muslimerna – inte minst palestinierna, eftersom de själva är palestinier – oberoende av danska skattepengar. Men den andra strategin, som går ut på att i världens alla medier visa hur kränkta och arga man är, och ge andra skulden för sin egen och sin grupps underlägsna position, ger tydligen mer psykologisk tillfredsställelse och prestige i de muslimska kretsar som imamerna vistas i.

OM DET FINNS en kärna av sanning i denna ultrakorta analys bör slutsatsen vara att den viktigaste uppgiften för samhället i dag rörande muslimerna är att integrera dem på arbetsmarknaden så att de blir ekonomiskt oberoende av danska skattebetalare. ☞

